

Kinderschoenen

Leo De Cruyenaere (algemeen proost ACW - redactielid) (*)

VOOR DE EERSTE KEER

De Parijse kardinaal Jean-Marie Lustiger zei ooit in een toespraak in Augsburg: "Het christendom begint pas. Het trekt pas de kinderschoenen uit. Het begint nog maar pas. Het had nog geen kans zich te ontwikkelen."

Waarom is dat geen retoriek? Wij hebben vandaag een betere kijk op de geschiedenis van het Joodse volk en van de kerk van Christus dan de vroegere generaties van christenen. Niet dat we heiliger of geloviger zijn dan onze voorvaders! Maar geen enkele eeuw vóór ons had de mogelijkheid om de afgelegde weg zo nauwkeurig te overzien als wij: de weg van Israël, de weg van de vroege gemeentekerk, de weg van de rijkskerk sinds Constantijn.

Voor de eerste keer vermoeden wij wat de band met de staat de kerk heeft gekost. Voor de eerste keer kunnen wij peilen in welke mate de steeds nieuwe scheuringen de kerk geschaad hebben. Voor de eerste keer begrijpen wij, van ons stuk gebracht door de holocaust, wat er tussen de kerk en Israël gebeurd is. Daarom is het christendom voorbij de vervormingen van het verleden een genadekans voor de kerk die kan winnen aan authenticiteit. Het is tijd voor de kerk om haar kinderschoenen uit te trekken.⁽¹⁾

DE VIERDE HYPOTHESE

Kan het christelijke middenveld enige ruimte bieden voor het ontwaken van een heldere geloofsbeleving via een samen gedeelde herinterpretatie van de traditie? Het antwoord

ligt niet voor de hand. Een eerste hypothese vertelt dat het geen zin meer heeft het middenveld te organiseren op levensbeschouwelijke gronden. De 'K' mag officieel geschrapt worden en de katholieke achtergrond en inspiratie spelen geen expliciete rol meer bij de identiteitsbepaling en de verdere uitbouw van die sociale bewegingen, instellingen en organisaties. Alle zingeving en religiositeit wordt afgevoerd naar de privé-sfeer en naar kleinschalige micro-organisaties die expliciet en exclusief op levensbeschouwing zijn toegespitst. De culturele secularisering wordt met andere woorden *au sérieux* genomen en het katholieke middenveld past zich aan de geest van de tijd aan. De institutionele secularisering lijkt de meest dramatische hypothese te zijn. Ze kan nochtans bijna geruisloos worden doorgevoerd en vele gematigd geïnteresseerden aan levensoriëntatie vinden haar zeer plausibel.

De tweede hypothese formuleert de tegengestelde evolutie. Men kiest voor de reconfessionalisering van de christelijke instellingen en organisaties. Dat betekent ondermeer dat het expliciet 'katholieke' karakter van de beweging of organisatie een hoofddoel wordt van de *mission* en het beleid; ook dat de vorming van katholieke gelovigen de permanente prioriteit is en de bestaansreden van het katholieke middenveld. In deze hypothese wordt de druk van de gesecculariseerde cultuur botweg tegengewerkt door de tegenovergestelde weg te bewandelen: de scheiding tussen cultuur en levensbeschouwelijkheid wordt in de vorm van een 'confessie' omgezet.

De derde hypothese zoekt naar een compromis tussen de postmoderne cultuur en het christelijke middenveld. De tendens tot doorprivatisering van de levensvisies wordt tegengewerkt vanuit de overtuiging dat inspiratie en motivatie altijd als achtergrond actief beïnvloedend meespelen in alle menselijk gedrag. Maar het lastigste punt van het christendom - het specifieke Gods- en openbaringsgeloof - wordt alleen nog terloops geciteerd en gefluisterd. Gezocht wordt naar een geheel van waarden en sociale engagementen dat een gemeenschappelijk project kan worden van christelijke humanisten en niet-gelovigen. In feite streeft men naar een zo groot mogelijke consensus tussen geloof en cultuur en wordt het Evangelie versmald tot motor van integrale kwaliteitsbevordering en van sociale inzet.

De vierde hypothese kiest de moeilijkste weg. Zij onderkent de nihilistische kern van de postmoderniteit die alleen in de actieve dialoog met de actuele cultuur kan oplichten. Daartegenover kiest ze radicaal voor een authentieke verkondiging en beleving van Gods nabijheid en wenkende aanwezigheid in alle relaties en gebeurtenissen van het dagelijkse leven voor zover die met enige diepgang worden beleefd. Deze toekomsthypothese kiest voor een grondige confrontatie met de pluraliteit van praktische en theoretische levensbeschouwingen en vormen van ongeïnteresseerdheid, van religiositeit en antireligiositeit, van christendom en antichristendom. Vervolgens zoekt ze naar wegen om het Evangelie midden deze pluraliteit herkenbaar aanwezig te stellen, vanuit de overtuiging dat het een relevant zinsaanbod blijft, ook en met name in een situatie van veelheid.⁽²⁾

IN UITVOERING

In 1999 werd gewerkt aan een basistekst over 'Samen werk maken van het christelijk karakter van de beweging'. Daarin werd gezegd dat de zorg voor de christelijke identiteit van de beweging ertoe moet bijdragen dat mensen tot de gelovige ontdekking komen: "Hier zijn wij in Zijn Geest aan het werken." Wij moeten hen helpen om Gods nabijheid te onderkennen in het gewone werk dat we dagelijks doen om de beweging te helpen uitbouwen: plaatselijk, verbondelijk, nationaal. Dat vraagt een langdurig volgehouden leerproces en een specifieke leermethode. Wij moeten de leden bekwaamen om zélf te onderkennen en uit te spreken: "Hier is Hij met ons mee op weg." Want in het engagement zélf komt God ons tegemoet en worden wij uitgenodigd door Hem om te groeien in Godsvertrouwen (geloof).

En verder: wij werken aan het christelijk karakter van onze beweging door ruimte te scheppen en te eisen voor drie soorten vorming. Want deskundigheid die los komt te staan van bewogenheid kan veel kapot maken in een beweging die het moet hebben van gepassioneerde vrijwilligers: van hun passie voor rechtvaardigheid. "Het dringendste verdriest soms het noodzakelijkste." Er is niet altijd veel interesse voor wat niet dringend te doen staat. We leven allemaal onder de tirannie van collectieve en persoonlijke agenda's. Toch moeten wij een aanbod blijven inbouwen - in het globale bewegingsleven en op vele diverse manieren en momenten - van gratuite vorming rond geweten, wijsheid en Godsvertrouwen.

Pace e bene

(*) Eind 2003 gaat Leo De Cruynaere met pensioen als ACW-proost.

(1) Cf. Gerhard LOHFINK, *Heeft God de kerk nodig?* Brugge, Carmelitana, 2001, blz. 399.

(2) Lieven BOEVE, 'Katholieke' universiteit: vier denkpistes. In: *Ethische perspectieven*, 10 (2001) 4, blz. 250.